

Yedinci Pencere-2- Öyle de camid ve basit unsurlardan, hadsiz ve ayrı ayrı...

Öyle de camid ve basit unsurlardan, hadsiz ve ayrı ayrı ve muntazam mürekkebatın icadı, mürekkebat adedince yine o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücuduna şehadet ve vahdetine işaret etmekle beraber, heyet-i mecmuasıyla gayet parlak bir tarzda kemal-i kudretini ve vahdetini gösterdiği gibi...

1. Camid ve Basit Unsurlar

Camid; hayatı, şuuru ve iradesi olmayan, ne yaptığını bilmeyen varlık demektir.

Mesela bir taş düşün: Yüzyıllarca aynı yerde durur ama ne kendini korur, ne yer değiştirir, ne de bir amaç güder. Toprak da böyledir; içine atılan bir gül tohumu ile bir diken tohumu arasında tercih yapmaz. Önüne ne gelirse onu kabul eder.

Su, en hayati işleri görür; insanı yaşatır, bitkileri besler ama neyi neden yaptığını bilmez.

Hava her canlıya nefes olur fakat kime ne verdiği farkında değildir.

İşte bunların hepsi camiddir; yani şuarsuz, iradesiz ve kendi başına iş yapamayan varlıklardır.

Basit ise, karmaşık bir yapıya sahip olmayan, tek yönlü ve sade unsur demektir.

Mesela oksijen elementi tek başına sadece yanmayı sağlar; gidip de "ben şimdi bir göz yapayım" demez. Karbon, elmas da olur kömür de; ama hangisi olacağını kendi seçmez. Hidrojen, evrenin en basit elementlerinden biridir; tek başına ne bir canlı yapabilir ne de bir sistem kurabilir.

Su da iki elementten oluşan basit bir bileşiktir; fakat kendi kendine canlı bir organizma meydana getiremez. Yani bu unsurların yapısı basittir; içinde ince planlar kuracak, kompleks sistemler tasarlayacak bir kabiliyet yoktur.

Buna rağmen bu basit maddelerden son derece sanatlı ve hikmetli varlıkların çıkması, onların kendilerinden değil; onları yöneten bir Kudretin eseri olduğunu gösterir.

2. Hadsiz ve Muntazam Mürekkebat

Hadsiz (Sonsuz Derecede Çokluk ve Çeşitlilik): Hadsiz; saymakla bitmeyen, sınırı ve sonu görünmeyen çokluk demektir.

Mesela yeryüzüne bak: Milyarlarca insan, sayısız hayvan türü, milyonlarca bitki çeşidi... Her biri ayrı şekil, ayrı özellik, ayrı ihtiyaç içinde yaratılmıştır. Bir bahar mevsiminde tek bir ağaç bile binlerce yaprak, çiçek ve meyve verir. Gökyüzünde sayısız yıldız, yeryüzünde sayısız canlı... Bu kadar hadsiz çokluk içinde hiçbirinin unutulmaması, karıştırılmaması ve her birine ayrı ayrı rızık verilmesi; başıboşlukla değil, sonsuz bir ilim ve kudretle olduğunu gösterir.

Muntazam (Son Derece Düzenli ve Ölçülü) Muntazam ise; belli bir ölçü, denge ve düzen içinde olmak demektir.

Mesela insan bedenine bak: Kalp, akciğer, damarlar, sinir sistemi... Hepsi tam yerinde, tam ölçüsünde ve kusursuz bir uyum içinde çalışır. Güneş sistemi de böyledir; gezegenler ne çarpışır ne de yollarını şaşırır. Gece ve gündüzün ardı ardına gelişi, mevsimlerin düzenli dönüşü hep bu intizamın bir parçasıdır. Bu kadar hassas bir düzenin tesadüfen oluşması mümkün değildir.

Mürekkebat (Bileşik ve Karmaşık Yapılar) Mürekkebat ise; basit unsurların birleşerek meydana getirdiği son derece karmaşık ve çok yönlü yapılar demektir.

Mesela bir insan vücudu; su, karbon, oksijen gibi basit maddelerin birleşmesiyle oluşur ama ortaya çıkan şey son derece kompleks bir sistemdir. Bir hücre bile başlı başına bir fabrika gibidir. Aynı şekilde bir ağaç; toprak, su ve güneş ışığından beslenir ama ortaya çıkan meyve, yaprak ve sistem harika bir organizmadır. Basit maddelerin bir araya gelip böyle sanatlı ve hikmetli yapılar oluşturması, onların kendi başına değil; bir ilim ve kudretle sevk edildiğini açıkça gösterir.

o Sâni'-i Hakîm'in vücub-u vücuduna şehadet

1- Vücub-u Vücuduna (Varlığının Zorunlu Olduğuna) Şehadet

Önce eldeki malzemeye bakılır, sonra ortaya çıkan sonuca, ardından da zorunlu olarak o sonucu yapan kudrete ulaşılır. Bu kadar sanatlı işler, "olsa da olur olmasa da olur" türünden bir varlığa bırakılamaz. Çünkü ortada zorunlu bir fiil var. Nasıl ki bir saray varsa, ustasının varlığı zorunludur; aynen öyle de bu sanatlar bir Vacibü'l-Vücudu (varlığı zorunlu olanı) gösterir.

Malzeme basit ve camid: Toprak, su, hava gibi şuarsuz, cansız unsurlar ve elementler...

Netice muazzam: Ama o basit topraktan bir gül çıkar; rengiyle, kokusuyla adeta sanat eseri olur. Aynı topraktan insan gözü yaratılır; milyonlarca rengi ayırt eder. Bir damla sudan kan meydana gelir, o kan bütün bedene hayat suyu olur. Basit elementlerden bir kuş kanadı yapılır; havada süzülür.

Zorunlu Netice: Eğer bu malzemeler bu sanatı yapacak ilme, iradeye ve kudrete sahip değilse —ki değiller— o hâlde bu sanat onların eseri olamaz. Nasıl ki tuğlalar kendi kendine bir saray kuramaz; mutlaka bir usta gerekir. Aynı şekilde toprak, su ve hava da kendi kendine göz yapamaz, çiçek dokuyamaz.

Öyleyse bu muazzam sanat; o basit ve camid malzemelerin değil, onları kullanan bir Sâni' (Sanatkâr) ve her işi hikmetle yapan bir Hakîm (Hikmet sahibi Yaratıcı) nın eseridir.

Her bir mürekkebin bir mühür gibidir. Nasıl ki bir mektup, üzerindeki harflerin kendi kendine dizilmesiyle oluşamaz ve mutlaka bir katibi gösterirse; atomların birleşerek oluşturduğu her bir canlı da, o atomları oraya dizen ve o sanatlı formu veren sanatçıyı, o varlığın her bir hücresi sayısınca ilan eder.

ve vahdetine işaret etmekle beraber,

2- Vahdetine (Birliğine) İşaret

Hammaddenin Birliği ve Sonucun Uyumu

Dünya üzerindeki tüm canlılar (mürekkebat) temelde aynı basit elementlerden (karbon, azot, hidrojen, su) inşa edilir. Eğer bu “basit maddeler” kendi başlarına hareket etselerdi veya her bir varlığın ayrı bir yaratıcısı olsaydı, kâinatta korkunç bir düzensizlik olurdu.

Aynı malzemeyi kullanarak, bütün kâinatı birbiriyle uyumlu bir ekosistem içinde dokumak, ancak o malzemeye ve o sonuçlara hükmeden tek bir gücün işi olabilir. Malzeme bir ise, sanat tarzı bir ise, usta da birdir.

İcadın “Basitlik İçinde Sanat” Olması

Metinde geçen “basit maddelerden muntazam mürekkebatın icadı” vurgusu şuna işaret eder: Çok karmaşık bir makineyi (mesela bir robotu), en basit ve değersiz maddelerden (kum ve demir parçalarından) tek bir dokunuşla ve saniyeler içinde binlerce farklı çeşitte üretiyorsanız; bu durum sizin kudretinizin mutlaklığını ve o sistem üzerinde mutlak hakimiyetinizi gösterir.

Eğer ortaklar veya yardımcıları olsaydı, her kafadan bir ses çıkacak, o “muntazam” (düzenli) yapı bozulacaktı. Bir köyde iki muhtar, bir şehirde iki vali olamaz; çünkü düzen bozulur. Kâinattaki kusursuz düzen, idarede ortaklık olmadığını (Vahdeti) zorunlu kılar.

“Sikke-i Kübra” (Büyük Mühür) Kanunu

Kâinattaki bütün mürekkebat (bileşik varlıklar) arasında kopmaz bir bağ vardır. Mesela: Bir çiçeğin icadı için Güneş lazımdır. Güneşin olması için Samanyolu lazımdır. Çiçeğin nefes alması için Atmosfer lazımdır.

Zorunluluk Şudur: Çiçeği kim yaratmışsa, Güneş’i de o yaratmış olmalıdır. Çünkü çiçeği yaşatmak için Güneş’i ona hizmet ettirecek bir güç lazımdır. Eğer Güneş başka birinin, çiçek başka birinin elinde olsaydı; aradaki bu muazzam yardımlaşma ve düzen (intizam) asla kurulamazdı. Bu durum, her bir varlığın üzerindeki mühürle, bütün kâinatın sahibinin aynı olduğunu ilan eder.

heyet-i mecmuasıyla gayet parlak bir tarzda kemal-i kudretini...

3- Kemal-i Kudretini Nasıl Gösterir?

Yok” ile “Var” Arasındaki Sonsuz Mesafe

Basit bir toprak veya bir damla su, canlı bir varlığın taşıdığı karmaşık cihazlara (göz, kanat, akıl, ruh) sahip değildir. **Kendinde olmayan bir şeyi, başkasına veremezsin.**

Cansız maddelerden hayatın çıkması, aslında her an bir “yoktan var etme” (ibda) eylemidir. Maddenin kendi gücü sıfır iken, ortaya çıkan sanat sonsuzdur. Sıfırdan sonsuz bir sanat çıkarmak, ancak sonsuz bir kudretin işi olabilir.

“Zıtların Cem’i” (İmkansız Kolaylık)

Mühendislikte bir kural vardır: Bir yapı ne kadar karmaşıkça, yapımı o kadar zordur ve o kadar çok malzeme/zaman gerektirir.

Kâinatta ise en karmaşık varlıklar (mesela bir sinek veya insan hücresi), en basit maddelerden, çok kısa sürede ve sanki hiçbir zahmet çekilmiyormuş gibi üretilir.

En zor şeylerin, en basit maddelerden, en kolay şekilde ve en mükemmel formda çıkması; o gücün önünde hiçbir şeyin engel teşkil etmediğini gösterir. Bu, “Kün feyekün” (Ol der ve olur) sırrıdır. Kudret sonsuz olunca, bir baharı yaratmak bir çiçek kadar kolaylaşır.

“Kudret-i Mutlaka” ve Kayıt Altına Alınamama

Eğer bu kudret sınırlı olsaydı, bazı şeyleri yaparken zorlanırdı veya malzemeye ihtiyaç duyardı. Basit bir maddeden sadece bir tip değil, sonsuz çeşitlilikte (ayrı ayrı) ve her biri bir öncekinden farklı varlıkların çıkması, bu kudretin nihayetsizliğini gösterir.

Nasıl ki güneş, küçücük bir cam parçasında da, devasa bir okyanusta da aynı kolaylıkla

yansır; bu sonsuz kudret de aynı basit atomları kullanarak bir tarafta bir mikrobu, diğer tarafta dev bir galaksiyi aynı “muntazamlıkta” dokur.

Camid maddelerin elinden çıkan o canlı ve sanatlı eserler; maddenin kendi acizliğini ilan ederken, o maddeyi evirip çeviren elin sonsuz kuvvetini her bir varlık diliyle, kör olmayan gözlere bir güneş berraklığında göster

heyet-i mecmuasıyla gayet parlak bir tarzda..... vahdetini gösterdiği gibi...

Asıl dikkat edilmesi gereken nokta ise tek tek varlıklardan ziyade **hepsine birlikte bakıldığında** ortaya çıkan manzaradır.

Kesret Perdesi Altında Vahdetin Tecellisi

Güneşli bir günde denize baktığında, milyonlarca dalgacığın üzerinde milyonlarca parıltı görürsün. Bu milyonlarca ışıkçığı gökyüzündeki **tek bir güneşe** verirsin. Bu çok kolaydır; bir tek güneşi kabul etmekle trilyonlarca ışığı açıklarsın.

Eğer o parıltıları gökteki tek güneşe vermezsen, o zaman her bir su damlacığının ve cam parçasına benzeyen dalganın içinde “hakiki, küçük bir güneşin” olduğunu kabul etmek zorunda kalırsın.

Bir tek güneşi kabul etmekten kaçarken, trilyonlarca ilah gibi güneşçığı kabul etme komikliğine ve imkansızlığına düşersin.

Eğer her bir canlıdaki (terkibdeki) bu mucizevi sanatı, ilmi ve kudreti **tek bir Sâni’-i Hakîm’e** vermezsen, karşına şu akıl dışı tablo çıkar: O canlıyı oluşturan her bir atomun; diğer atomlarla nasıl birleşeceğini bilen bir **ilmi**, hangi organa gideceğini seçen bir **iradesi** ve o yapıyı inşa edecek bir **kudreti** olması gerekir.

Eğer kâinatın tek bir sahibi yoksa, o zaman her bir hücrenin içinde kâinat kadar geniş bir ilim ve fabrikanın kendi kendine var olduğunu kabul etmen gerekir.

Bir tek ilahı kabul etmeyen, mevcut varlıklar sayısınca ilahları kabul etmeye mecbur kalır. Denizin üzerindeki tek güneşi reddedenin, her dalgada bir güneş araması gibi...

Çokluk içinde mükemmel uyum

Mesela bütün yeryüzünü bir anda nazara al: Aynı toprak, aynı su, aynı hava... Ama bu ortak malzemedен; insan, hayvan, bitki, ağaç, çiçek gibi sayısız farklı varlık yaratılıyor. Her biri ayrı şekil, ayrı özellik, ayrı vazife ile ortaya çıkıyor. Fakat bu çeşitliliğin içinde en küçük bir karışıklık yok. Ne roller karışıyor ne sistem bozuluyor.

Eğer bu işler çok sayıda failin eseri olsaydı: Ya düzen bozulurdu, ya birbirine zıt sonuçlar çıkardı, ya da uyumsuzluklar görülürdü. Çünkü çokluk, ihtilafı doğurur. Fakat burada tam tersine: **Çokluk içinde mükemmel bir birlik ve uyum var.**

Mesela: Bütün canlılar aynı elementlerden yapılırlar. Hepsi aynı dünya üzerinde, aynı kanunlarla yaşar. Aynı güneş hepsine hizmet eder. Aynı su hepsini besler.

Bu kadar farklı varlıkların tek bir sistem içinde, çakışmadan ve karışmadan varlıklarını sürdürmesi; hepsinin **tek bir elden çıktığını** açıkça gösterir.

Yardımlaşma” Delili (Eko-Sistem Birliği)

Heyet-i mecmuaya (bütüne) baktığımızda, kâinatın bir **“vücut”** gibi çalıştığını görürüz.

- **Güneş:** Bir lamba gibi ısıyı ve ışığı verir.
- **Bulutlar:** Birer sünger gibi suyu taşır.
- **Hava:** Bir yelpaze gibi bizi serinletir ve nefes olur.
- **Toprak:** Bir mutfak gibi rızık pişirir.

Bu cansız unsurların (camid maddelerin) birbirini “tanıması”, birbirine “şefkat etmesi” imkansızdır. Toprak acıkmamızı bilmez, güneş görmemizi anlamaz.

Birbirinden habersiz bu devasa unsurların bir “merkezden” emir almışçasına tek bir amaç (hayatın devamı) için çalışması; kâinatın dizginlerinin **tek bir elin** (Vâhid-i Ehad) tasarrufunda olduğunu zorunlu kılar.